

Кизилова В. В.

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

СПЕЦИФІКА ТРАНСЛЯЦІЇ ІСТОРИЧНОЇ ТЕМИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ КАЗЦІ

У статті розглянуто специфіку репрезентації історичної теми в українській літературній казці. Наголошено на можливостях жанру щодо формування національної ідентичності дитини, поглиблення знань про історичне минуле українського народу, його традицій, звичаїв, моральних цінностей, що посилює її актуальність в сучасній соціокультурній ситуації. Відзначено, що до осмислення історичних реалій засобами казкової поетики в різні часи вдавалися Марко Вовчок, І. Нечуй-Левицький, Б. Лепкий, Олександр Олесь, Іван Багряний, Леонід Полтава, В. Малик, Є. Білоусов та інші. Письменники осмислюють особливості буття за певного історичного періоду (кріпосництво, турецько-татарське поневолення, козаччина, голодомор тощо), вагомі історичні події (світові війни, революції, народні повстання), відомих історичних постатей. Важливим складником казкового твору на історичну тему постає пізнавальний компонент, що передусім стосується історичних знань, трансльованих автором.

З метою з'ясування особливостей інтерпретації історичних подій в авторській казці проаналізовано твір Ігоря Калинця «Данка і Крак». Акцентовано увагу на використанні невіддільних казкових атрибутів: фантастичних персонажів першого і другого планів, чарівному хронотопі, використанні мотивів сну, розчаклування персонажа, що своїми витокками сягають фольклорного первня. Головним елементом дивотворення в казці стає перетворення юнака Купер'яна на птаха. Чарівну атмосферу оповіді створює казковий персонаж Крак. Він уміє розмовляти і стає для Данки джерелом значної кількості історичних знань. Автор уникає оцінного ставлення під час опису давноминулих подій. Діалоги дівчинки і птаха, його монолози підштовхують читача до осмислення історичних фактів, формування власного ставлення до них. Вагомим орієнтиром повісті-казки «Данка і Крак» стає розкриття прикмет часу у просторі. У статті звернено увагу на двоплановість зображення історичних реалій, їх доступності з погляду сприйняття читачем, обмеженням віковим досвідом, виразненні духу модельованої автором епохи, що допомагає створенню цілісного художнього світу твору.

Ключові слова: літературна казка, жанр, історична тема, історичний факт, автор, персонаж, інтерпретація.

Постановка проблеми. Як авторський текст, що художньо мовить про вигадані події і явища, літературна казка у процесі свого розвитку щодалі дистанціювалася від фольклорного первня, оформилася в потужну жанрову систему з розгалуженою класифікацією (функційною, адресною, тематичною, асимілятивною тощо). Її ціннісні орієнтири корелюються із естетичною концепцією письменника, взаляжнюються стилем доби, тенденціями світового літературно-мистецького розвитку. Саме тому динаміка жанру, зокрема, пов'язана і з розбудовою нових до певного часу тем і варіантами їх репрезентації. Як слушно зазначає Т. Бовсунівська, оновлення життя, з'ява нових об'єктів та нового мислення провокують появу нової тематики, що стає однією із форм трансформації жанрів [1, с. 67].

Історичне минуле українського народу – тема, що віддавна привертає письменницьку увагу.

Її художнє осмислення тривалий час було одним із небагатьох способів транслявати власне розуміння історичної правди цивілізованому світу. Наділені гнучкою структурою й тематичною спрямованістю, історичні прозові жанри формують власні різновиди: повість, роман, оповідання, новела, легенда, притча. Вони, як вважає Н. Копистянська, мають значення не тільки самі собою, але й тому, що в них зародився історизм, який відкрив залежність людини від загальноісторичних подій та обставин [8, с. 257].

З-поміж історичних жанрів особіне місце посідає авторська казка, що особливої актуальності набуває в літературі для юного читача. Синтез фантастичного й реалістичного (власне історичний факт) компонентів дає можливість зробити твір на тему, пов'язану з осмисленням подій минулого, доступною для сприйняття різновікових категорій читача, посилити його пізнавальну спрямованість.

Як джерело історичних знань, літературна казка наразі відіграє значну роль у процесі формування національної ідентичності дитини, стає ґрунтом для усвідомлення нею своєї приналежності до української спільноти із власним історичним минулим, традиціями, звичаями, мовою, моральними цінностями. Це вельми актуально в період формування в Україні національного нарративу, створення національного інформаційно-комунікативного, культурно-символічного просторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові студії української історичної прози концентрують увагу передусім на історичному романі. Принципи його побудови, питання типології, трансформації історичної правди в художню ставали колом наукових зацікавлень Л. Александрової, С. Андрусів, Є. Барана, А. Гуляка, М. Ільницького, Б. Мельничука, М. Наєнка, В. Оскоцького, Д. Пешорди, О. Проценко, М. Слабошпицького, З. Шевчук та інших. Еволюцію української історичної повісті осмислено в працях К. Ганюкової, В. Разживіна, Т. Кари. Малі жанрові форми історичної прози досліджували І. Бабенко, М. Богданова.

Українська авторська казка на історичну тему побіжно згадується у працях Т. Качак [4], В. Кизиловой [7] в контексті панорамного розгляду літератури для юного читача певного періоду. М. Варданян у монографії «Свій – Чужий в українській діаспорній літературі для дітей та юнацтва: національна концептосфера, імагологічні моделі» [2] аналізує казки письменників української діаспори в аспекті вияву в них національної духовної культури українців, виокремлює при цьому історичну казку в окрему групу творів. Однак масив українських казкових творів на історичну тему до цього часу не набув комплексного осмислення. Становить інтерес і специфіка репрезентації історичного факту в українських казках для дітей.

Постановка завдання. Мета статті – простежити шляхи розбудови історичної теми в українській літературній казці; на прикладі повісті-казки І. Калинця «Данка і Крак» осмислити специфіку транслювання історичної теми в авторській казці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з перших до історичної теми в українській літературній казці звернулася Марко Вовчок («Кармелюк», «Невільничка», «Маруся»). Письменниця використовувала факти з життя України XVI–XVIII століть, показала юним читачам героїчну боротьбу українського народу проти татарсько-турецьких поневолювачів, протести проти соціального й національного гноблення періоду 1668 року.

Сторінки історичного минулого України репрезентовано в історичній казці І. Нечуя-Левицького «Запорожці». Письменник синтезував у творі реальні (робота лоцманів на Дніпрових порогах, життя козаків-запорожців) й фантастичні (зображення Запорозької Січі, що знаходилася під водами Дніпра, характерництво тощо) події і явища, протиставив героїчне минуле України та сучасний підневільний стан українців.

У казці Б. Лепкого «Мишка» висвітлено події Першої світової війни. Автор переплітає життя людей у воєнний час і казкову історію мишки та її подруг.

Документально-історичне тло оповіді властиве літературним казкам Олександра Олеся «Мисливець Хрін та його пси», «Грицеві курчата». Наприклад, казка «Мисливець Хрін та його пси» вказує хронотоп оповіді, реально окреслюючи час чарівної історії: «Це були тяжкі години.../Скрізь по цілій Україні / Лютий голод панував.../ Хто не вмер, то смерті ждав» [10, с. 38]. Це виконує провокативну функцію просторово-часової ілюзії, основне наповнення якої складає причетність до певного історичного моменту [детально про це: 13, с. 153].

Історична тематика є провідною у творчості письменників української діаспори. Авторами казок на історичну тему є Іван Багряний («Казка про лелек та Павлика-мандрівника»), Леонід Полтава («Казка про Чародія-лиходія, Івасика і Чорне море»), Р. Завадович («Коли сходить сонце...»), Ольга Мак («Казка про Киянку Красуню Подолянку», «Як Олег здобув Царгород», «Аскольд і Дір та київські князівни»), М. Погідний («Гетьманська булава»), Л. Храплива-Щур («Ластівочка», «Козак Невмирака»). Як зазначає М. Варданян, домінантними жанротвірними чинниками в них ставали образи видатних історичних постатей, або ж сюжети на історичні події, що часто возвеличувалися в народних легендах чи літописах. Автори героїзували минуле, щоб підкреслити ідею прадавності українського роду [2, с. 232–233].

Літописом української минувшини стала літературна спадщина В. Малика. Письменнику належить авторство великої кількості різних за жанрами (легенди, повісті тощо) творів на історичну тему. З-поміж них – поетична збірка казок «Журавлі-журавлики», в якій автор апелює до подій історичного минулого, наснажує твори атмосферою таємничості, чарівно-загадковими подіями.

Засобами казкової поезики популяризують історію України Є. Білоусов («Тарасове перо»,

«Чарівна голка Віри Роїк», «Лесина пісня»), І. Січовик («Неймовірні пригоди барона Мюнхгаузена в Україні»). Вкупі із реальними персонажами тут постають казкові, міфологічні герої (Колядки, Щедрівки, Писанки, Вишиванки тощо). Пригоди барона Мюнхгаузена в повісті-казці І. Січовика відбуваються в поселенні козацького війська, у Києві. Автор апелює до українського фольклору, міфічних елементів, гумористичних ситуацій, зображує побут, традиції й звичаї наших предків. Показуючи Україну очима іноземця, автор у такий спосіб привертає увагу до історії нашої країни широкої читацької аудиторії.

Наведений огляд не претендує на вичерпність, утім, свідчить, що історична тема в авторській казці є досить продуктивною на різних етапах літературного розвитку. Характер її транслявання взаємозалежить від казковими поетикальними засобами, спектром наративних можливостей, застосованих письменниками в кожному конкретному творі, як ілюстрація довершеності якості їхнього стилю. Спробуємо спостерегти це на прикладі казки Ігоря Калинця «Данка і Крак».

За обсягом, структурною впорядкованістю «Данка і Крак» – синтетичний жанровий різновид, повість-казка. Твір багатоепізодний, поділений автором на підрозділи, в кожному з яких йдеться про ту чи ту фантастичну подію, що трапляється з його персонажами.

Головна героїня – маленька дівчинка Богдана (отримала своє ім'я на честь Богдана Хмельницького), яку рідні звать Даночкою, Данусею, Данкою. Кмітлива, тямуща, цікава до всього, багато знає для свого віку. У дівчинки розвинена уява, вона тягнеться до всього нового, читає багато казок. Одного весняного дня вона знайомиться із великим чорним птахом, Краком, «найстарішим львів'янином, що замешкує у Винниківському лісі біля каменя» [3, с. 7] (далі по тексту в дужках зазначаємо номер сторінки), який вмє розмовляти. Він прилітає погломоніти до Данки на підвіконня, являється уві сні, розмовляє телефоном; з численних діалогів дівчинки і старого птаха читач вкупі з головною героїнею дізнається багато цікавих, невідомих фактів, змушений розв'язувати морально-етичні проблеми.

У творі наявні невіддільні казкові атрибути: фантастичні персонажі першого (Крак) і другого (кішка Мнявка, собака Гавчик, Купер'ян) плану, мотив сну [детально розглянуто в роботах: 5; 6], тричі використаний автором (як спосіб введення головної героїні в ірреальний світ, її подорожі / переміщення в часі і просторі, відображення пере-

житих емоцій), телефонні розмови дівчинки з фантастичними персонажами як засіб комунікації.

Головним елементом дивотворення у казці стає перетворення юнака Купер'яна на птаха. У такий спосіб він хотів наблизитися до польського короля, аби помститися йому за несправедливу страту Івана Підкови. Мотив зачаклованого персонажа, експлуатований автором, сягає фольклорних текстів («Царівна-жаба»), відомих світові літературних казок («Снігова королева» Г. К. Андерсена, «Лускунчик і Мишачий король» Е. Т. А. Гофмана та інші) й використаний І. Калинцем з метою увиразнення ціннісних орієнтирів. Ставши винним у смерті короля («Він не проткнув шпагою, не підсипав отрути, не задушив, не виклював очей. Він тільки всього-на-всього налякав своїм пташиним видом нещасного короля, в якого слабке серце», с. 71), Крак не зміг знов стати людиною й так і живе увесь свій вік у подобі птаха.

Особлива місія розчаклування Купер'яна, відміни закляття покладена на Данку, Невинну Душу Дитини. Вона має осмислити його вчинок й у разі виправдання допомогти знову стати людиною. Таким чином, «Данка і Крак» як казка для дітей (за своєю адресністю) розв'язує проблему морально-етичного вибору героїні.

Важливим складником твору постає пізнавальний компонент, що передусім стосується історичних знань, трансльованих автором. Їх умовно можна поділити на кілька категорій: факти про життя історичних постатей (Іван Підкова, Богдан Хмельницький, Юрій Івасюк та інші), краєзнавчий матеріал (історія Львова, його історичних пам'яток, традиційних свят, пов'язаних з певними цінностями минувшини), осмислення відомостей про Україну загалом (Запорозька Січ, козацтво, боротьба з турецько-татарськими поневолювачами тощо).

Під час зображення історичних постатей автор вдається до використання діалогової мовленнєвої форми. Здебільшого це діалоги у формі «запитання – відповідь»: Данка, через свій вік обмежена життєвим досвідом, цікавиться певними фактами, а транслятором основної інформації про історичного персонажа стає казковий герой, Крак, що створює атмосферу ірреальності. Наприклад: «... – Чи ти чула про Богдана Хмельницького? <...> Я навіть тобі признаюсь, що бачив його особисто під Львовом. Тобі відомо, що він вчився у Львові, а коли став гетьманом, хотів здобути Львів? <...> А що робив Богдан Хмельницький?

Але Данка і це знала. Вона сказала:

– Він визволяв Україну від ворогів. І, певно, Київ? Тут я добре не знаю. Але мушу все знати

про нього, бо маю його ім'я» (с. 11–12). У такий же спосіб І. Калинець вводить до тексту відомості про Миколу та Володимира Івасюків, Юрія Винничука та інших.

Автор, репрезентуючи факти з життя історичних постатей, максимально абстрагується від їхнього оцінного ставлення; репліки Крака здебільшого стають каналом передавання інформації, читач же, споживаючи її, сам формує своє ставлення до подій минулого. Так відбувається контакт між автором і читачем з метою інтелектуального й інформаційного впливу.

Подеколи комунікативна рівновага між Данкою і Краком порушується, причиною чого стає багатий життєвий досвід фантастичного персонажа (він живе понад двісті років, а, отже, багато знає). Таким чином, виникає інформативний дисбаланс [14], і діалоги переростають у монолог птаха. Його засобами І. Калинець, наприклад, ретранслює в повісті-казці відомості про одного із засновників першої Запорізької Січі гетьмана Івана Підкову, якого було страчено за рішенням польського короля Стефана Баторія на площі Ринок у Львові. Автор намагається не лише максимально правдиво передати історичні факти, а й справити емоційний вплив на читача. Цьому підпорядковані в тексті й мовні ресурси, зокрема використання простих коротких речень, надуживання дієсловами, що передають експресію події: «... били барабани, люди кричали, бігали, товпилися. Тільки Підкова, якого привели на підвищення, стояв спокійно, погладжуючи бороду. Він не боявся смерті. Він заспокоїв народ і попрощався, мов лицар, сказавши, що завжди боровся хоробро проти ворогів і вини за собою не має. Люди ридали, протестували. Але озброєна охорона лиш похмуро зирала-позирала. Підкова ще попросив ковток вина і, випивши, поклав голову на колоду, аби кат міг її відрубати» (с. 55).

Історичні відомості до казкової площини твору залучені І. Калинцем максимально лаконічно, таким чином, що читач не втрачає відчуття фантастичності перебігу подій, їх умовності й водночас збагачується історичними знаннями. Зображуючи стародавній Львів і його місцевості, автор намагається їх максимально узгодити з певними історично зафіксованими географічними топосами. Письменник при цьому використовує зужитий у казковому жанрі мотив сну, що дозволяє маніпулювати як часовими, так і просторовими ресурсами. «Просто ти у сні прибула у той час, коли ще були козаки і попри Львів протікала ця річка (Полтва – В. К.). <...> А може, то не сон.

Може, то просто повернулося минуле і ми всі будемо в ньому жити? – запитала Данка. Бо на час її розмови десь подівалися рідні і знайомі львів'яни і тільки вони з Краком стояли на місткові через Полтву і дивилися то на Святоюрську гору, <...> на Високий замок <...> і дзвіниці міста, а воно виглядало акурат так, як на старому малюнку з таткової книги про Львів» (с. 50).

Художній час і художній простір у літературному казковому творі мають сюжетне значення, вони, на відміну від фольклорного тексту, маркерами якого, як відомо, є узагальненість, умовність, невизначеність [див. про це : 9; 11] стають центрами основних подій. Час і простір у вигляді відомих реалій і подій минулого є своєрідними орієнтирами повісті-казки «Данка і Крак», залученими до тексту як необхідна умова існування історичного твору.

Автор апелює до часо-просторових маркерів, пояснює походження храмового свята у Львові, Вишиваного Юрія, Свята Матері, Свята героїв та інших подій, вагомих не лише для львів'ян, а і для всіх українців. Письменник осмислює історичні факти, акцентує увагу на формуванні національної свідомості читача, не випадково численні екскурси в минуле коментуються у творі дорослим і досвідченим наратором (це може бути казковий персонаж Крак, або батько Данки під час їхніх прогулянок Львовом та урочистостей на свята).

Історичні пам'ятки Львова, до яких апелює І. Калинець, у тексті твору зображено у двох планах – умовному минулому й сучасному. Казковими й водночас реалістичними постають храм св. Івана під Високим Замок, Княжа гора, церква св. Миколая, собор св. Юра, Святоюрська гора, Шевченковий гай, Ратуша, з якими пов'язані певні історичні події, традиції. Автор звертає увагу на видатних особистостей, чий імена прив'язані до тої чи тої пам'ятки: церкву св. Юра, наприклад, побудували метрополити Шептицькі, скульптуру зробив Іван Пізель тощо. Обігруючи співвіднесеність і розбіжність часопросторових пунктів перетину, І. Калинець концентрується на їх типологічній подібності; читач у такий спосіб легко співвідносить давноминулі події із сучасністю : «Татко пояснив, що тут, на узвишші, десь поруч церкви св. Миколи мусив бути низький замок князя Лева, щоб йому було недалеко до церкви. А його дружині, Констанції, угорській королювній, Лев подарував невеличкий храм Івана Хрестителя. Ми оглянули цей костел. Правда, зауважив татко, і церква, і костели вже перебудовані і вони не виглядають отак, як були в давнину» (с. 85).

Ставши місцем присутніх (з погляду історичної перспективи) подій, топос твору набуває позачасового значення, увиразнює дух модельованої автором епохи.

Автор щоразу перемикає оповідь, занурюючи читача в далеке минуле, при цьому підкреслює значущість простору, на тлі якого розгорталися події. Так, розповідаючи про Буковину, Волинь, Галичину, автор вводить до тексту історію принца Вільгельма: «Любив принц відпочивати в Карпатах на Гуцульщині. Словом, закохався в наші звичаї, одяг, мову. Став носити вишиванку, а як створилась українська армія, то став її полковником <...> Отой принц так любив нашу мову і пісні, що навіть написав книжечку віршів українською мовою» (с. 17). Письменник робить акцент на любові австрійського принца до наших країв, намагається в такий спосіб викликати суголосні почуття в читачів, дозволяє їм доторкнутися до тієї епохи, відчуті її атмосферу.

На думку Н. Тамарченка, в історичному творі надзвичайно наочно виступає розкриття прикмет часу у просторі [12, с. 72]. Зображуючи прадавні часи, І. Калинець прагне максимально наблизити їх до читача, доповнити моделювання знаннями прикмет тогочасної доби, що посилює пізнавальний характер твору. Автор розповідає про особливості життя козаків на Січі, їх човни-чайки, пояснює причини війни. Зроблено це максимально доступно, з проєкцією на потенційного реципієнта відповідної вікової категорії. « – А чому турки брали наших людей у полон? – запитала Данка <...> – Бо турки хотіли мати рабів: до важкої праці, до галер, щоб гребти веслами, бо моторів тоді ще не було. Тож невільники, заковані в кайдани-ланцюги, мусили гребти, коли попутний вітер не надмавав вітрила» (с. 47). У такий спосіб описувана автором історична доба набуває більшої виразності, зримих яскравих рис, що

допомагає створенню цілісного художнього світу твору.

Висновки і пропозиції. Як бачимо, розбудова історичної теми в українській літературній казці проєктується на потенційного реципієнта відповідної вікової категорії, взаємозалежна його особливим світосприйняттям й обмеженим життєвим досвідом. Вона прив'язана до осмислення життя людей за того чи того історичного періоду (кріпосництво, турецько-татарське поневолення, козаччина, голодомор тощо), знакових історичних подій (світові війни, революції, народні повстання), видатних історичних постатей. Зображуючи прадавні часи, письменники намагаються продемонструвати знання прикмет тогочасної епохи, героїзувати її, привертати увагу до історії нашої країни широкої читацької аудиторії. Атмосферу ілюзії, ірреальності в текстах створено засобами казкової поетики: фантастичними персонажами, двоплановістю зображення подій, чарівним хронотопом, казковими мотивами (сон, подорож, розчаклування героя тощо).

На прикладі «Данки і Крака» І. Калинця продемонстровано особливість казки на історичну тему: синтез казкового й реалістичного, посилений пізнавальний компонент, пов'язаний з трансляцією історичних знань, цінностями минувшини. З метою формування національного наративу письменник апелює до видатних особистостей, історичних пам'яток, свят, що стали знаковими для українців. Прикметною рисою твору стало послаблення оцінної інтерпретації подій минулого. Герої твору стають каналом передавання інформації, читач же, осмислюючи їх, сам формує своє ставлення до неї.

Перспективним вбачається комплексне осмислення специфіки репрезентації історичних подій у творах для дітей та юнацтва різних жанрових категорій.

Список літератури:

1. Бовсунівська Т. В. Когнітивна жанрологія і поетика : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2010. 180 с.
2. Варданян М. Свій – Чужий в українській діаспорній літературі для дітей та юнацтва: національна концептосфера, імагологічні моделі : монографія. Кривий Ріг : Видавництво «Діонат», 2018. 406 с.
3. Калинець. Данка і Крак : казка. Львів : Літературна агенція «ПРАМІДА», 2009. 92 с.
4. Качак Т. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва початку XXI ст. : монографія. Київ : Академвидав, 2018. 320 с.
5. Кизилова В. Конотативні виміри мотивів української літературної казки. *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність. Збірник наукових праць*. 2018 р. Вип. 12. С. 103–113.
6. Кизилова В. Специфіка функціонування мотиву сну в казках Вал. Шевчука (на матеріалі зб. «Панна квітів»). *І все життя – подвижництво у рідному слові...* Статті, дослідження, спогади про професора Любов Миколаївну Кіліченко. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. С. 197–206.

7. Кизилова В. В. Художня специфіка української прози для дітей та юнацтва другої половини ХХ століття : монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 400 с.
8. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства : монографія. Львів : ПАІС, 2005. 368 с.
9. Лихачев Д. Поэтика древнерусской литературы. Ленинград : Наука, 1967. 372 с.
10. Олесь О. Княжа Україна. Київ : Школа, 2006. 254 с.
11. Пропп В. Морфология сказки. 2-е изд. Москва : Наука, 1969. 168 с.
12. Тамарченко Н. Д. «Эстетика словесного творчества» М. М. Бахтина и русская философско-филологическая традиция. Москва : Изд-во Кулагиной, 2011. 400 с.
13. Цалапова О. М. Міфопоетика казкового світу раннього українського модернізму (Дніпрова Чайка, Леся Українка, Олександр Олесь, Михайло Коцюбинський) : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Луганськ, 2010. 210 с.
14. Четверікова О. Р. Монолог персонажа як різновид зображеної комунікації (на матеріалі англomовної художньої прози) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2004. 21 с.

Kyzylova V. V. SPECIFY OF THE TRANSMISSION OF HISTORICAL THEMES IN UKRAINIAN LITERARY FAIRY TALE

The article considers the specifics of the representation of the historical theme in the Ukrainian literary fairy tale. It is stressed on the possibility to work on the formation of the national identity of the child, to deepen knowledge about the historical past of the Ukrainian people, their traditions, customs, and moral values, which increases its relevance in the modern socio-cultural situation. It is noted that in different times Marko Vovchok, I. Nechuy-Levitsky, B. Lepky, Alexander Oles, Ivan Bagryaniy, Leonid Poltava, V. Malik, E. Bilousov and others resorted to understanding historical realities by means of fairy-tale poetics. The writers comprehend the features of life for a certain historical period (serfdom, Turkish-Tatar enslavement, the Cossacks, the Holodomor, etc.), significant historical events (the first and Second World wars, revolutions, popular uprisings), famous historical figures. An important component of a fairy-tale work on a historical theme is the cognitive component, which is primarily related to historical knowledge, transmitted by the author.

In order to find out the specifics of the interpretation of historical events in the author's fairy tale, there is an analysis of the work "Danka and Krak" by Ihor Kalynets. The attention is focused on the use of the essential fairy-tale attributes, which go back to the folklore origin: fantastic characters of the first and second plans, magic chronotop, the use of dream motifs, disenchantment of the character. The main element of making a miracle in the fairy tale is the transformation of the young Kuperyan into a bird. The magical atmosphere of the story is created by the fairy-tale character Krak. He can talk and becomes a source of considerable historical knowledge for Danka. The author avoids an evaluative attitude while describing long-past events. The dialogues between the girl and the bird, as well as his monologues, push the reader to comprehend the historical facts and form their own attitude to them. A significant landmark of the story-tale "Danka and Krak" is the disclosure of the laws of time in space. The article draws attention to the diversity of describing the historical realities, their accessibility according to perception by the reader, limited by the age-old experience. It is also important to mention that the author makes the spirit of the era significant. It helps to create a complete artistic world of the work.

Key words: literary fairy tale, genre, historical theme, historical fact, author, character, interpretation.